

Uvod.

Lepa, čudovita si dežela Kranjska! Mikavna je tudi zgodovina tvoja! Razni národi so bivali po tej zemlji v preteklih vekih. Iliri, Kelti in Rimljani so užé v starem veku tod bivali in gospodovali, in komaj je nastopil srednji vek, naselili so se Slovenci v naši deželi, ako morebiti niso imeli užé prej tã nekaj sedežev. Zasedli so naši predniki poleg ogerske nižine tudi velik del zdanjih avstrijskih planinskih dežel od Donave do Adrije, in naša dežela bila je užé bolj ob kraji — krajina — tega velikega obsega. Živeli so prosto naši predniki kot kmetovalci in polagoma vzprejemali iz Ogleja po krščanskih učeníkih Kristusovo vero in omiko v 7. in 8. stoletji do 9., 10. in 11. stoletja, ko so si prilastili oblast čez slovensko krajino frankovski in nemški vladarji, od katerih so jo dobili v oskrbovanje raznovrstni nemški grofje in knezi posvetnega in dubovskega stanu. Pred naselitvijo Slovencev morala je kranjska dežela prestati splošno preselitev onih národov, ki so se čez naše gore in doline na topli jug pomikali; in ko so se bili Slovenci nove sedeže pri nas izbrali, tlačili so jih Hunci, dokler jih niso Franki prepodili. In komaj so ti svojo gospodstvo utrdili nekoliko, užé so Madžari škodljivo vplivali tudi na Kranjsko. Pod vlado nemških cesarjev pred nastopom Habsburžanov so nemški grofje zidali svoje gradove. Pod vlado Habsburžanov se je pričelo združevanje posameznih delov Kranjske v celoto in v celokupno Avstrijo.

Ali proti koncu srednjega veka in v začetku novega motil je napredovanje naše zemlje divji Turek, ki je v teku treh do štirih stoletij prav pogostoma razbijal po naših pokrajinah. Novi vek se je sicer pričel za Slovence z živahno novostjo, z novo vero, ki se jim je v domačem jeziku še celó s tiskano slovensko besedo priporočevala, ali to veselje jim je bilo le kratek čas. Krivovero so kmalu zatrli, a žal je bilo Slovincem, da so bile pri tem njih prve knjige uničene. Proti koncu osemnajstega stoletja zasvetijo nam vesele zvezde na duševnem obzorji naše materine dežele: rodijo se nam možje, ki se ob izidu tega in v začetku 19. stoletja poprijeli za pero, ki je dve stoletji počivalo. Z Vodnikom in njegovimi sovrstniki započela je v národnem obziru nova dõba Kranjske. Po kratkem prenehljaju zbudilo je leto 1848. Slovence na Kranjskem in v sosednih pokrajinah k tistemu delu, h kateremu jih je bil užé Vodnik napotil. To blago započetje nadaljujejo še zdaj razni domoljubi.

(Dalje prih.)

D o p i s i.

Iz Kranjskega okraja. Okrajna učiteljska konferencija za Kranjski okraj bude dné 7. avgusta v Kranji. Razum običajnih toček je na dnevnem redu: 1. O pisalnej metodi; poroča g. nadzornik A. Žumer. 2. O vpeljavi enotnih pisank v vsem okraji, poroča g. učitelj J. Pezdič. 3. O ženskih ročnih delih, poroča gospodičina K. Golf.

Iz Velike Doline na Dolenjskem. Zahvala. Blag. g. Ignacij Namorš, veleposestnik na Jesenicah ob Savi, poslal je podpisanemu šolskemu voditeljstvu 5 glđ. kot dar društva majevega izleta, da se ubogi mladini nakupijo šolske knjige, za kar se mu prísrčno zahvaljuje

Flor. Rozman,
šolski voditelj.

Iz Šent-Jarneja. (Zahvala.) Slavno društvo «Národna Šola» je naši novoustanovljeni četerorazredni ljudski šoli poslala obilo šolskega blaga. Za ta lepi dar se v imenu šolske mladine prísrčno zahvaljujeta

Ignacij Wutscher,
prvonednik krajnega šolskega svéta.

Jan. Sajè,
načúitelj.

Iz Boštanja. (Zahvala.) Dobrodeljno društvo «Národna Šola» poslalo je tukajsnji mladini za malo novcev obilo šolskega blaga, za kar se prísrčno zahvaljuje

učiteljica.

Z Iga. Zahvala. Preč. g. župnik Jakob Dolenc je podaril tukajšnji šoli 12 vezanih letnikov «Novic» in 7 mašnih knjig. Za ta dar se najtopeje zahvaljuje

Trošt,
nadžitelj.

Iz Ljubljane. Prekrasni spomenik Valentinu Vodniku se je odkril v 30. dan junija t. l. — Stointrideset let je minulo, odkar je bil porojen Valentin Vodnik, prvi pesnik slovenski, učenjak in probuditelj národa našega.

Ko so leta 1858. hvaležni častilci njegovi slavili stoletnico rojstva Vodnikovega, začeli so nabirati darove za spomenik, ki naj bi se postavil v Ljubljani na primernem kraju. Ščasoma se je nabrala vsota 5400 gld. Odbor za Vodnikov spomenik obrnil se je tedaj se do visokega deželnega zbora kranjskega in do slavnega mestnega zastopa Ljubljanskega, katera sta radovoljno in blagodušno pripomogla z znatnimi doneski, in tako je bilo odboru možno ukreniti, da se letos Vodniku postavi dostojen spomenik.

Leta 1887. naročil je odbor domačemu umetniku gospodu Alojziju Ganglu izdelovanje Vodnikove podobe. Umetnik je častno ugodil svoji nalogi in ustvaril kip, ki nam predstavlja Vodnika duhovnika, pesnika in učitelja, za ljubljeni národ plamtečega, krasnejšo bodočnost mu obetajočega.

Podobo, 2,5 m visoko, ulila je v bronu livarna Pönningerjeva na Dunaji ter svoje delo izvršila srečno in popolnoma povoljno. Marmornato stojalo, 3,30 m visoko, postavil je kamnosek gospod Feliks Toman v Ljubljani. Ljubljanski mestni zastop pa je dovolil, da se postavi spomenik na Valvazorjevem trgu pred licejskim poslopjem, v katerem je začetkom tega stoletja počeval Vodnik.

S tem, da se je postavil Vodniku spomenik, jasno kažemo, da smo hvaležni svojemu národnemu probuditelju, da ne pozabljamó možá, ki je v «časih nerodnih» povzdigal svoj glas ter neuplašen in neupogljiv klical národ na dan.

Pokazalo se je ob slavnosti, da vsi Slovenci od Mure in Drave do Jadranskega morja, od Triglava in Soče do Kolpe in Sotle častimo pesnika, ki je užé pred osemdesetimi leti vzkliknil:

„Drava, čegava je?
Soča, čegava je?
Jih bomo var'vali,
Kdo jih če pít?“

Prihiteli so k slavnosti Slovenci iz vseh slovenskih pokrajin, da so slavnost povelicevali občinski zastopi slovenskih mest in trgov po svojih deputacijah, da so bila zastopana vsa národna društva s svojimi zastavami, vrli Sokoli, mili nam pevci, čitalnice, bralna in glasilna društva itd. in da so se z nami skupno radovali pri odkritji prvega národnega spomenika.

S svojimi pesmami si je postavil Valentin Vodnik vedni spomin v srcih vseh Slovencev, hvaležni národ pa je dičnemu pesniku zgradil spomenik, kateri bode še poznim rodovom pričal, da je pesnik govoril proroško, ko je pel:

„En zarod poganja
Prerojen, ves nov.“

— Iz seje c. kr. deželnega šolskega svéta v 6. dan junija t. l. Predno otvori g. prvosednik sejo, se prisrčno spominja pokojnega, mnogoletnega poročevalca v admin. in ekon. šolskih stvareh na Kranjskem, vrlega vladnega svétnika Janeza Hozhevarja ter poudarja njegovo pravicoljubje in domoljubno mišljenje. To objavo, kateri so se pridružili tudi zastopniki kranjskega deželnega odbora in zastopniki katoliške cerkve v deželnem šolskem svétu in vsi ostali, so udje deželnega šolskega svéta stojé poslušali. — Nasvét krajnega in okrajnega šolskega svéta, da bi se čveterorazredna ljudska šola v Črnomlji razširila v peterorazredno in da bi jénjal tñ dekliski vzporedni razred, se to pot še ne vzprejme. — Drugo učiteljsko mesto na ljudski šoli v Dragatušu se ne umesti, temuč se okrajni šolski svét pooblasti, da je začasno nastavi. — Poročilo vodstva c. kr. preizkušenske komisije za splošne ljudske in meščanske šole v Ljubljani o sposobnostnih preizkušnjah meseca maja t. l. se jemlje na znanje. — Zaradi imenovanja udev c. kr. preizkušenske komisije za splošne ljudske in meščanske šole v Ljubljani za prihodnje troletno dóbo, t. j. za šolska leta 1889/90 do 1891/92. se je slavnemu ministerstvu primerno nasvétovalo. — Rešilo se je mnogo pritožeb o kaznih za šolske zamude, potem prošnje za podpore in nagrade.

— Sklep letošnjega šolskega leta. Naučni minister je vsem deželnim šolskim oblastvom zaukazal, da naj se oziraje na to, da je letos 15. dan t. m. ponedeljek, šolsko leto sklène

užé v soboto, t. j. v 13. dan t. m. na vseh srednjih in njim enakih šolah kakor tudi na ljudskih in meščanskih šolah, pri katerih bi se šolsko leto postavno končavalo v 15. dan t. m. — Tudi c. kr. mestni šolski svet Ljubljanski je odredil, da je tekoče šolsko leto na vseh mestnih ljudskih šolah skleniti v soboto v 13. dan julija t. l.

— Za pouk v obrtnih šolah je naučno ministerstvo učitelja na c. kr. obrtni strokovni šoli v Ljubljani, gosp. Antonu Funtek-u, naročilo, da sestavi slovensko-nemško slovnico in berilo za obrtne šole sè slovenskim učnim jezikom.

— Knjižici za šolarske knjižnice tukajšnje slavne c. kr. okrajne šolske oblasti priporočajo Hubad-ovo: «Rudolf Habsburški» in Lebanove «Iskrice». — Samo po sebi se razumé, da si bodo ti lepi knjižici omislile vse knjižnice za učence.

— † Gospod Josip Weiss, c. kr. profesor nemščine, zemljepisa in zgodovine na tukajšnji izobraževalnici za učitelje in ud c. kr. izpraševalne komisije za splošne ljudske in meščanske šole, je dne 19. preteč. m. po kratki bolezni, star še le 38 let, umrl. Pokojnik je bil zvest in miroljuben učitelj. Naj v miru počiva!

Razpis učiteljskih služeb.

Št. 333

okr. š. sv. Na jednorazrednici v Gorenjem Tuhinju se bode stalno umestila služba učitelja-voditelja z dohodki III. plačilnega razreda in s prostim stanovanjem. Prošnje naj se postavnim potom vlagajo do 8. dne julija t. l. pri podpisanem uradu.

C. kr. okrajni šolski svet v Kameniku dne 18. junija 1889. l.

Št. 410

okr. š. sv. Na enorazrednici v Šent-Jakobu pri Savi se bode stalno umestila služba učitelja-voditelja s 400 gld. letne plače, s 30 gld. opravilne doklade in s prostim stanovanjem. Prošnje naj se vlagajo do 14. dne julija t. l. pri podpisanem uradu.

C. kr. okrajni šolski svet Ljubljanske okolice v 18. dan maja 1889. l.

Št. 526

okr. š. sv. Na čveterorazredni ljudski šoli v Črnomlji bode se stalno, ali začasno umestilo IV. učiteljsko mesto s 400 gld. letne plače. To mesto se tudi lahko kakí učiteljci podeli. Prošnje naj se vlagajo do 10. dne julija t. l. pri podpisanem uradu.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlji dne 12. junija 1889. l.

Za sv. birmo in razna druga darila priporočamo vsem p. n. č. gg. duhovnikom, c. kr. šolskim nadzornikom in okr. šolskim svetnikom, učiteljem in gđc. učiteljicam

VIJOLICE,

pesmi za mladost, spisala LUIZA PESJAKOVA. Cena elegantno vezanemu izvodu 1 gld. 60 kr., broširan. 1 gld. 10 kr. Dobivajo se v vsakej knjigarni in pri založniku, J. R. Milicu v Ljubljani.